ANTALYA
KUMLUCA'DA
DEVECİLİK KÜLTÜRÜ

ABDİL ÇOBAN
ORHAN FATİH KUŞDEMİR

UMAY YAYINEVİ

ANTALYA KUMLUCA'DA DEVECİLİK KÜLTÜRÜ

Abdil Çoban
Orhan Fatih Kuşdemir

ANTALYA KUMLUCA'DA DEVECİLİK KÜLTÜRÜ

Abdil Çoban
Orhan Fatih Kuşdemir

YAYIN NU/*No*: 189

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/ *Certificate Number*: 82658

ISBN: 978-625-8950-72-4

DOI: 10.5281/zenodo.23063814

Kapak-Dizgi/*Cover-Design*:

Umay Yayınevi

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication
1. Baskı, Umay Yayınevi, vii+213 sf., dizin yok, kaynakça var, ek görseller var, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, vii+213 pages, no index, bibliography included, images included, Samsun, 2026

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Devecilik Kültürü, Deve Güreşleri, 3. Antalya Kumluca, 4.Halk Bilimi, 5. Yörük Kültürü.

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımıyla taranmıştır. Çalışmanın bütün hukukî sorumluluğu yazara aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. The author bears full legal responsibility for this work.

Baskı-Cilt / *Printing and Binding:* Saytek Dijital Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Matbaa Sertifika No/ *Printing House Certificate No.:* 82296

Web Sitesi/ *Web Page*:
https://umayyayinevi.com

E-posta/*Contact*:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/ Türkiye

Atıf/Cite: Çoban, A. ve Kuşdemir, O. F. (2026). *Antalya Kumluca'da devecilik kültürü.* Umay Yayınevi.

ÖN SÖZ

Kültür, bir milletin kolektif varlığını ve tarihsel devamlılığını koruyabilmesindeki en temel yapı taşlarından biridir. Yüzyıllar boyunca Türk toplumunun sosyoekonomik ve sosyokültürel hayatında derin izler bırakan devecilik pratikleri ile geleneksel deve güreşleri de bu zengin mirasın somut ve somut olmayan yansımaları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda devecilik geleneği, halk bilimi çalışmalarının derinlemesine araştırılmayı bekleyen nitelikli sahalarından birini oluşturmaktadır. Bu çalışmada; söz konusu geleneksel kültürün dinamik bir şekilde yaşatıldığı, Türkiye'nin güneybatı kesimindeki odak noktalardan biri olan Antalya ilinin Kumluca ilçesindeki devecilik izleri, ritüelleri ve kültürel pratikleri monografik bir yaklaşımla incelenmiştir.

Metodolojik bir disiplinle kurgulanan bu çalışma, altı ana bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölümü: Bu ilk kısımda; giriş, araştırmanın problemi, amacı, önemi, yöntemi, kapsamı, evren ve örneklemi ile sınırlılıkları ortaya konulmuş; ardından literatürde devecilik kültürünü ve deve güreşlerini konu edinen mevcut akademik çalışmalar (kitap, makale, bildiri ve tezler) kronolojik ve eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

İkinci Bölüm: Bu bölümde, araştırma sahasının genel hatlarını netleştirmek adına Kumluca ilçesinin coğrafi yapısı, nüfusu, tarımsal ve sosyoekonomik faaliyetleri ile eğitim durumu gibi genel halk coğrafyası ve halk kültürü unsurları betimsel bir yaklaşımla ortaya konulmuştur.

Üçüncü Bölüm: Devecilik kültürünün tarihsel gelişimi kuramsal ve teorik düzlemde incelenerek; geleneğin genel Türk tarihindeki, Türkiye'deki mevcut durumu ve konargöçer (Yörük) kültüründeki yeri ile önemi tahlil edilmiştir.

Dördüncü Bölüm: Kumluca özelindeki devecilik pratiklerine ve maddi kültür unsurlarına odaklanılarak; develerin beslenme alışkanlıkları, barınma alanları (damlar), deve donanımları (havut, süslemeler) ile geleneksel ve modern halk hekimliği/sağlık bakımları gibi pratik uygulamalar ele alınmıştır.

Beşinci Bölüm: Araştırmanın deneysel merkezini oluşturan bu bölümde; Kumluca'daki geleneksel deve güreşleri öncesinde yürütülen yapısal hazırlık süreçleri, güreş esnasındaki ritüeller, daylak güreşleri, cazgırlık müessesesi ve develer etrafında şekillenen halk inanışları derinlemesine incelenmiştir.

Altıncı Bölüm: Çalışmanın son bölümünde, devecilik kültürü etrafında teşekkül eden Türk halk edebiyatı ürünleri üzerinde durulmuş; saha çalışması esnasında yöre halkından derlenen dualar (alkışlar), beddualar (kargışlar), maniler, te-

kerlemeler, bilmeceler ve devecilik kültürüne ait yerel söz varlığı (terminoloji) halk bilimi metotlarıyla çözümlenerek kayıt altına alınmıştır.

Sonuç ve Öneriler bölümünde ise saha araştırması ve teorik incelemeler neticesinde elde edilen tüm bulgular sentezlenmiş, devecilik kültürünün sürdürülebilirliğine yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışmanın sonuna ise araştırmanın deneysel dayanaklarını gösteren Kaynakça, Kaynak Kişiler Listesi ve Görseller dizini eklenmiştir.

Abdil ÇOBAN-Orhan Fatih KUŞDEMİR, 2026

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın fikir aşamasından kitaplaştırılmasına kadar her safhasında değerli bilgi, birikim ve tecrübeleriyle katkı sunan kıymetli danışman hocamız Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR'e en içten şükranlarımızı sunarız.

Yüksek lisans eğitimim ve çalışma sürecim boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem Arzu ÇOBAN'a, babam Bayram ÇOBAN'a ve saha araştırmalarımda bana eşlik eden değerli kardeşim Yunus ÇOBAN'a tüm kalbimle teşekkür ederim.

Alan araştırmalarımız boyunca kurumsal kolaylık sağlayan Kumluca Deveciler Derneğine; mülakat davetlerimizi geri çevirmeyerek yörenin köklü kültür hafızasını bizlere aktaran saygıdeğer deve sahiplerine, tüm kaynak kişilere ve bu eserin ortaya çıkmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunarız.

KISALTMALAR

Aka. : Aktaran

Çev. : Çeviren

DEGÜF: Devecilik Kültürü ve Deve Güreşleri Federasyonu

Ed.: Editör

K.K. : Kaynak Kişi

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

vb.: ve benzeri

vd. : ve diğerleri

yy.: Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ •iii

TEŞEKKÜR •i

İÇİNDEKİLER •iii

I.BÖLÜM •ix

1. GİRİŞ •ix

1.1. Araştırmanın Problemi •9

1.3.Araştırmanın Amacı •9

1.4.Araştırmanın Metodu •10

1.5.Araştırmanın Yöntemi •10

1.6.Araştırmanın Sınırı •11

1.7.Karma Yöntem Araştırması •11

1.8.Nicel Aşama •12

1.9.Nitel Aşama •13

II. BÖLÜM •17

2.Kumluca'nın Tarihi •17

2.1. Türk Hâkimiyeti Öncesi Kumluca •17

2.2. Türk Hâkimiyetinde Kumluca •17

2.3. Kumluca'nın Adının Nereden Geldiği •18

2.4. Kumluca'nın Tarihi •19

2.4.1. İğdir •19

2.4.1.1. İğdir Boyunun Teke Eli'ne Yerleşme Tarihi •19

2.4.1.2. Selçuklu Döneminde Kumluca •20

2.4.1.3. Osmanlı Döneminde İğdir Kazası •21

2.5. Coğrafi Durum ve İdari Yapı •23

2.6. Jeomorfolojik Birimler •24

2.6.1. Beydağları •24

2.6.2. Alakır Vadisi •24

2.7. Nüfus •25

2.8. Eğitim •25

2.9. Ekonomik Durum •26

2.10. Etnik Yapısı •27
2.11. Yerleşme •27
2.12. Turizm ve Antik Yerleşim Yerleri •29
2.13. Tarım ve Hayvancılık •30
2.14. Geleneksel Kumluca Mutfağı •30
III. BÖLÜM •33
3.DEVECİLİK KÜLTÜRÜNÜN TARİHİ VE GELİŞİMİ •33
3.1. Türklerde Devecilik Kültürü •38
3.2. Yörüklerde Devecilik Kültürü •41
IV. BÖLÜM •47
4. KUMLUCA'DA DEVECİLİK KÜLTÜRÜ •47
4.1. Develerin Yetişme Süresi •49
4.2. Develerin Bakımı •52
4.2.1. Yaz Bakımı Periyodu •54
4.2.2. Kış Bakımı Periyodu •55
4.3. Develerin Sağlık Bakımı •55
4.3.1. Halk Baytarlığı ile Kendi Yöntemleriyle Tedavi Etme •56
4.3.2. Veteriner Yardımıyla Yapılan Tedaviler •59
4.4. Develerin Beslenmesi •59
4.5. Develerin Özellikleri •61
V. BÖLÜM •65
5. Deve Güreşi Öncesinde Yapılan Hazırlıklar ve Yapılan Uygulamalar •65
5.1. Güreş Komitesinin Hazırlanması •66
5.2. Develerin Güreşe Davet Edilmesi •67
5.3. Havut Giydirme ve Havut Hayrı •68
5.4. Deve Güreşinin Duyurulması •70
5.5. Develerin Ulaşımı ve Dolaştırılması •71
5.6. Deveciler Gecesi •72
5.7. Güreş Sahasındaki Hazırlıklar •73
5.8. Deve Güreşlerinde Müzik •75
5.9. Develerin Adlandırılması •78

5.10. Daylak Güreşleri •82
5.11. Deve Güreşleri •83
5.12. Deve Güreş Stilleri, Oyunları •86
5.13. Deve Güreşlerinde Uzmanlar ve Görevleri •87
5.14. Deve Süslemesi ve Deve Giydirilmesi •89
5.15. Devecilik Örgütleri, Dernekleri •92
5.16. Devecilik Bağı •93
5.17. Develerin Damları •94
VI. BÖLÜM •97
6. Devecilik Etrafında Oluşan Halk Edebiyatı ve Türleri •97
6.1. Deveyle İlgili Halk İnanışları •97
6.1.1. Nazarla İlgili İnanışlar •97
6.1.2. Dinsel İnanışlar •98
6.1.3. Bereket ve Uğurla İlgili İnanışlar •100
6.1.4. İnsan Vücudu ve İnsan Davranışlarıyla İlgili İnanışlar •101
6.2. Atasözleri ve Deyimler •102
6.3. Alkışlar ve Kargışlar •108
6.4. Tekerlemeler •110
6.5. Bilmeceler •110
6.6. Türküler •112
6.7. El Sanatları •117
6.8. Anlatılar, Yaşantılar ve Efsaneler •120
6.9. Maniler ve Salavatlamalar •124
6.10. Deve Sözlüğü •150
SONUÇ •161
EKLER •177
EK-1 Sözlü Kaynaklar •177
EK-2 Kaynak Kişilere Sorulan Derleme Soruları •180
ÖZGEÇMİŞ •212

ANTALYA

KUMLUCA'DA
DEVECİLİK KÜLTÜRÜ

Akdeniz'in kadim Yörük geleneklerinden süzülüp gelen devecilik kültürü, Yörük obalarının konargöçer yaşam tarzından günümüzün geleneksel deve güreşleri ve şenliklerine uzanan zengin bir mirasın simgesidir. Bu çalışma; Kumluca ve çevresinde yüzyıllardır yaşatılan devecilik geleneğini, bu kültürün etrafında şekillenen halk inanışlarını, dilden dile aktarılan efsane ve anlatıları, manileri, el sanatları ve halk edebiyatı ürünlerini titiz bir saha araştırmasıyla bir araya getiriyor.

UMAY YAYINEVİ

ISBN: 978-6-25895-072-4

9 786258 950724